

## Stappenplan lokaal energie-initiatief

Als NMF Drenthe willen we bouwen aan een brede beweging van mensen die zich betrokken voelen bij de het bouwen aan een duurzame samenleving. Een essentieel onderdeel van die duurzame samenleving is de manier waarop we omgaan met energie. De urgentie is groot! Want we stoten met z'n allen veel te veel CO2 uit, we gebruiken te veel energie en de energie die we gebruiken is nog maar al te vaak niet duurzaam opgewekt. Daarom willen we samen met anderen nadenken over de volgende vragen. Hoe zorgen we ervoor dat we samen zo zuinig mogelijk omgaan met de beschikbare energie? Hoe kunnen we duurzaam energie opwekken? Op een manier die ervoor zorgt dat we de natuurlijke hulpbronnen niet verder uitputten en optimaal gebruik maken van mogelijkheden voor een circulair gebruik daarvan. En hoe kunnen we duurzame energie natuur-inclusief opwekken? Op een manier waarbij we biodiversiteit en landschappelijke waarden behouden of misschien zelfs verbeteren.

### **Steunpunt Lokale Energie Initiatieven**

We werken in deze ambitie samen met de [Drentse KEI](#) in het Steunpunt Lokale Energie Initiatieven. Vanuit dit Steunpunt zien we graag dat er zoveel mogelijk lokale initiatieven in buurten en wijken ontstaan. Initiatieven waarbij mensen gezamenlijk in hun eigen wijk aan de slag gaan: samen sta je tenslotte sterker en is het vooral ook leuker.

### **Het opstarten van een lokaal initiatief**

In dit document nemen we je mee in het opstarten en vormgeven aan zo'n lokaal initiatief. Welke stappen kun je zetten? Wat zijn belangrijke bouwstenen in het realiseren van een lokaal initiatief?

NB: dit is geen vast stramien of een vast te volgen stappenplan. Kies de stappen en bouwstenen die toepasbaar zijn in jouw situatie. Graag zijn we je behulpzaam bij het uitzetten van de verschillende stappen! Neem dus graag contact met ons op.

#### 1. Medestanders zoeken

In sommige gevallen ken je in je buurt al een aantal mogelijk geïnteresseerde mensen: burens waarvan je weet: hij/zij interesseert zich voor duurzaamheid. Bedenk wie een goede medestander zou zijn. Ga gewoon eens het gesprek aan met één van de medebewoners van jouw buurt. Kijk of het breder leeft.... Kun je misschien al een aantal medestanders identificeren en een voorzichtige start van een werkgroep maken?

Een optie is het lokale netwerk van energiecoaches. Zoek ze eens op ([zie DEL-energiecoaches](#))

Een andere optie is het zoeken van draagvlak bij of via dorpsbelangen of een lokale belangenorganisatie. Daar zit vaak ook organisatiekracht en mogelijk willen zij je initiatief mede dragen.

#### 2. Handreikingen

Er zijn verschillende interessante publicaties en websites die je kunnen helpen bij het vorm geven aan een lokaal initiatief. Kijk bv eens op de websites van:

- Hier Opgewekt: <https://www.hieropgewekt.nl/lokale-initiatieven>; of van
- Energie Samen: is eigenlijk de belangenbehartiger van energiecoöperaties. Er is een Nederlandse vertaling van een publicatie "Community Energy" die je hier kunt downloaden: <https://energiesamen.blob.core.windows.net/media/Community-Energy-Guide-Dutch.pdf>

#### 3. Gemeente betrekken

Een goede stap is ook om je plan te bespreken bij de gemeente. Kijk eens op de site van de gemeente en zoek naar beleid (de warmtevisie bv) en contactpersonen als het gaat om

duurzame energie. Elke gemeente heeft daar beleid op geformuleerd en vaak zijn ze erg blij met betrokken inwoners die in hun buurt een initiatief of werkgroep op willen zetten. In verschillende Drentse gemeenten is het belang van lokale initiatieven expliciet opgenomen in beleid. Probeer uit te vinden wie de verantwoordelijk ambtenaar is en maak misschien eens een afspraak om te vragen hoe de gemeente kan ondersteunen.

In vrijwel alle gemeenten bestaan inmiddels lokale initiatieven en coöperaties; in heel Drenthe zijn het er inmiddels meer dan 100. Probeer ook eens contact te leggen met andere initiatieven in jouw gemeente en wissel eens ervaringen uit. Soms wil ook de gemeente daar wel bij helpen. Vanuit het Steunpunt adviseren we je daar graag bij.

#### 4. Wat is jouw buurt?

Bepaal een buurt-afbakening van de huishoudens die je mee zou willen nemen in je buurtinitiatief. Idealiter gaat het om 150-300 huishoudens, niet te groot en niet te klein. Het criterium voor je keuze is een buurt met potentieel buurtzin/buurtbetrokkenheid, waarbij je rekening houdt met een zeker buurtgevoel: voelen deze mensen zich (potentieel) betrokken bij elkaar?

Als je al een medestander hebt uit jouw buurt, kun je daar samen over nadenken natuurlijk. Samen werkt beter en is leuker. Dat geldt ook voor de eerstvolgende stappen.

#### 5. Buurtbijeenkomst

Een goede manier om te bouwen aan een team of werkgroep en het betrekken van zoveel mogelijk mensen uit je buurt, is het organiseren van een buurt bijeenkomst. Bedenk een goede locatie: liefst dichtbij in de buurt, een wijkgebouwtje bijvoorbeeld. Denk ook aan een geschikte datum, de beste dag in de week en het tijdstip. Voor de logistieke kanten: kan ik makkelijk wat presenteren? Kan ik zorgen voor koffie/thee? En eventueel een drankje aan het eind van de bijeenkomst?

Voor de eventuele kosten is het contact met de gemeente of een wijkmanager van belang: zij hebben vaak wel budget voor dit soort bijeenkomsten.

Het is belangrijk de buurtbijeenkomst goed voor te bereiden en veel aandacht te besteden aan een uitnodiging en aan de verwachtingen die je hebt. Bij een eerste bijeenkomst kun je bv de focus leggen op het verbreden of oprichten/samenstellen van je werkgroep. Is er al een stevige werkgroep, dan gaat het bv om een meer inhoudelijke sessie: denk dan na over de vraag: wat kunnen mensen er halen? En wat willen we als werkgroep eruit hebben?

Besteed ook voldoende aandacht aan communicatie: een flyer die er leuk en aantrekkelijk uitziet kan veel meer mensen trekken....

En besteed aandacht aan het bouwen van een contactenlijst... Zorg steeds dat je bv mensen zich laat aanmelden als ze bv op de hoogte gehouden willen worden van acties vanuit je werkgroep.

Organiseer je een eerste bijeenkomst voor de mensen uit de buurt die mee willen denken en vorm willen geven aan verduurzaming van de wijk en is je eerste doel om een werkgroep samen te stellen of te verbreden. Zo'n bijeenkomst (vaak op een avond) kan in principe eenvoudig van opzet zijn. Denk aan de volgende mogelijke onderdelen:

- Korte presentatie van wie je/jullie zelf bent/zijn en waarom je dit doet; kort en bondig, maar laat ook een persoonlijke noot horen;
- Een kennismakingsronde: geef iedereen kort de gelegenheid zich voor te stellen, aan te geven waar ze wonen en wat ze belangrijk zouden vinden; schrijf die punten op een flap-over.
- Ideeën ophalen en bespreken van een gezamenlijke aanpak... Uit dit laatste komt dan vaak al: gezamenlijk plaatsen van zonnepanelen (eerst op eigen huis, later wellicht coöperatief), gezamenlijke inkoop isolatiemaatregelen, andere (bv warmtepomp info)...
- Aangeven dat je anderen nodig hebt en een werkgroep wil samenstellen. Wie doet er mee?

- Namen inventariseren en emailadressen en telefoonnummers uitwisselen.

## 6. Uitnodigingen opstellen

Maak een uitnodiging/flyer waarin je jouw intenties en ideeën kenbaar maakt en mensen uitnodigt om mee te denken en werken. Er zijn best wat voorbeelden. Elementen van een leuke en succesvolle flyer zijn:

- Zorg voor een laagdrempelige opzet en persoonlijke noot; maak duidelijk wat je wilt en waarom je dit doet.
- Geef je ambities weer: focus op wat je belangrijk vindt en beperk de onderwerpen. Dat kan voor energie-initiatieven uiteraard primair zijn op het onderwerp duurzaam besparen en opwekken van energie, maar misschien ook op autodelen of groen in de wijk.
- Denk goed na over de vraag die je voorlegt: roep je mensen op om hun contactgegevens door te geven als ze geïnteresseerd zijn? Of nodig je ze gelijk uit voor een bijeenkomst? In het laatste geval moet je dus al een locatie en tijdstip geregeld hebben....
- Denk goed na over de opmaak: voeg bv een tekening toe, een aansprekend plaatje of een leuke herkenbare foto uit je buurt. Denk ook om het formaat (een A5 hang je makkelijk even op aan de koelkast) en om de hoeveelheid tekst (vooral niet te veel)
- Denk na over de wijze waarop je wilt gaan communiceren met mensen en hoe ze jou kunnen bereiken. Je kunt je eigen emailadres invoegen en mensen vragen zich aan te melden of even te reageren, zodat je kunt gaan bouwen aan een emailbestand.
- Reproductie: denk na hoe je de flyer gaat reproduceren en met wie je de flyer gaat rondbrengen. In sommige gevallen kun je de gemeente zo vragen te ondersteunen; misschien kunnen zij de flyer bij hun eigen repro vermenigvuldigen.
- Rondbrengen: Het leukst natuurlijk als je dat gelijk met (een of meer) medestanders kunt doen. Denk ook even aan het tijdstip dat je gaat flyeren. Ga je eind van de middag of begin van de avond, dan kan het best eens lang duren omdat je misschien op veel plekken aan de praat raakt. Maar dat werkt wel ook verbindend!

## 7. Werkgroep

Een actieve en goede werkgroep is de basis voor vervolgstappen van je lokale initiatief. Een werkgroep kent liefst minimaal vier leden, maar liever wat meer. Belangrijk is altijd dat iemand zich opwerpt als trekker, iemand die wil zorgen dat de groep bijeengeroepen wordt en dat er voortgang zit in te maken plannen en de realisatie daarvan.

Bij eerste bijeenkomst, of later ook als nieuwe mensen aansluiten is het altijd goed aandacht te besteden aan het "waarom". Wissel onderling uit waarom eenieder betrokken is; wat beweegt jou? Het is goed om met elkaar af te stemmen hoe iedereen 'in de wedstrijd' staat: waar ga jij voor? Ook goed om te peilen waar ieders kwaliteiten liggen en welke bijdrage iemand kan leveren. Geef elkaar daarin de ruimte, elke bijdrage is goed.

Het kan goed zijn ook een ambitie of misschien zelfs een visie vast te stellen. Je geeft daarin aan welke zaken je wilt bereiken en kunt ook al een stappenplan of route gaan bepalen op welke manier je resultaten wilt gaan bereiken. Gekoppeld hieraan: is het leuk om een naam te verzinnen voor je werkgroep of initiatief?

Met de werkgroep kun je gezamenlijk werken aan een plan voor activiteiten die je in je buurt wilt ondernemen. Identificeer gezamenlijk wat mogelijke activiteiten kunnen zijn en bespreek welke volgorde gewenst is. Begin niet te groot, maar focus bv eerst op acties die mensen aanzetten om te besparen. Bepaal een eerste activiteit.

## **Opties voor buurtactiviteiten**

### 8. Informatieavonden

Op basis van een eerste buurtbijeenkomst heb je misschien als werkgroep al een idee gekregen van waar de interesse van je buurtgenoten liggen als het gaat om verduurzaming. Er zijn

verschillende onderwerpen waar je in eerste instantie vooral de aandacht legt op het verstrekken van relevante informatie.

Eén van de meest basale zaken is (de trias energetica volgend) besparen. Een informatieavond over energie besparen doet het altijd goed, zeker nu de kosten van elektriciteit en gas omhooggaan. Als je een avond over dit onderwerp organiseert, zijn er de volgende opties:

- Nodig een expert of ervaringsdeskundige uit die je buurtgenoten onafhankelijke informatie kan geven over de mogelijkheden. Iemand die per mogelijke interventie ook aan kan geven wat de kosten ongeveer zijn en wat de terugverdientijd is. Een optie is daarbij iemand van het [Drents Energie Loket](#) dat onafhankelijk advies kan verzorgen.
- Ook goed om de gemeente te vragen en te betrekken.
- In vrijwel alle Drentse gemeenten zijn energiecoaches actief. Je kunt een informatieavond over besparen ook goed koppelen aan een buurtactie met bv de inzet van warmtecamera's.
- En altijd is het goed ook een buurtgenoot met voldoende deskundigheid te betrekken of iemand uit de buurt die al bepaalde maatregelen heeft genomen.

Uiteraard zijn er ook andere onderwerpen die interessant zijn om je buurt bij elkaar te krijgen en aan te zetten tot actie. Denk aan een avond over warmtepompen (nodig een buurtgenoot uit die misschien al van het gas af is) of over gemeentelijk beleid (optie om te spreken over de gemeentelijke plannen rond de warmtetransitie). Of denk aan een filmavond (over klimaatverandering), een spelavond (klimaatspel), een uitwisseling over energiegebruik (bv aan de hand van energierekeningen) of een buurtommetje met een warmtescan.

#### 9. Collectieve acties

Naast informatieve avonden en bijeenkomsten kun je ook denken aan collectieve acties. Er zijn verschillende mogelijkheden, denk aan

- Gezamenlijk inkopen van isolatiemaatregelen (vloer, dak, spouw, glas): je selecteert een aanbieder die een leuk aanbod wil doen voor deelnemers uit jouw buurt (bv 10% korting op HR++ glas).
- Gezamenlijk inkopen van zonnepanelen: (idem en bv aanbod 1 op de 10 panelen gratis).
- Een deelauto in de buurt realiseren of andere deelinitiatieven: delen is steeds meer in en op [Drenthe Deelt](#) vind je meer informatie en goede voorbeelden.
- Een energiecoöperatie oprichten: waarmee je gezamenlijk een opwekinstallatie kunt realiseren, bv op het dak van een school of een ander geschikt gebouw in de wijk. Wil je een coöperatie oprichten en een gezamenlijk opwerkproject realiseren, neem dan contact op met de Drentse KEI.

Voorbeeld activiteiten rond collectieve inkoop Isolatiemaatregelen.

Een redelijk beproefde opzet is de volgende actie, waarbij je een buurtommetje met een warmtecamera combineert met een informatieavond rond energiebesparing én een collectieve inkoopactie van één of meer isolatiemaatregelen. Aandachtspunten en bouwsteentjes van zo'n actie zijn:

- a. Je organiseert een buurtommetje voor je wijkgenoten met een warmtecamera. De warmtecamera heeft als doel te inventariseren waar een huis lekken of qua isolatie zwakke plekken toont. Uiteraard doe je dit op een koude dag, wanneer iedereen de verwarming aan heeft staan.
- b. Je kunt de camera inzetten voor één huis, maar veel leuker is het om het voor een serie huizen in je wijk te doen. Optie is er een buurtommetje van te maken (langs 30-40 huizen).
- c. NB: Je kunt dit alleen in de winterperiode doen; het moet buiten koud genoeg zijn
- d. Leen een warmtecamera of kijk of er een energiecoach met ervaring in de gemeente is. Handigst is als er zeker twee personen zijn die de camera kunnen bedienen en ook

bereid zijn de gemaakte beelden later te ordenen en eventueel te delen met de deelnemers.

- e. Inventariseer via een flyer, via een bericht in de lokale krant of via een mail onder de contacten in je buurt wie geïnteresseerd is om mee te doen. Mensen moeten zich aanmelden....  
Informeer de mensen in de flyer en aankondiging ook over de activiteiten nadat de beelden zijn gemaakt: een informatieavond over bespaarmogelijkheden én eventueel een collectieve actie...
- f. Als je een collectief aanbod wilt doen:
  - Bedenk voor welke maatregel (glas, spouw, vloer en/of dak)
  - Zoek samen met je werkgroep naar geschikte aanbieders: bel ze op en vraag of ze voor een actie in zijn. Win-win is voor het bedrijf vaak dat het bedrijf in één buurt/wijk een serie huizen kan aanpakken...
  - Vraag de aanbieder naar de aard van de werkzaamheden, check ook op kwaliteit en prijs.... Met de werkgroep bepaal je welk bedrijf meest aantrekkelijke aanbieder is.
  - Vraag of de aanbieder op een avond het aanbod kan en wil presenteren.
- g. Zet een wandeling uit langs de deelnemende bureaus. Denk daarbij aan de beschikbare tijd.... En denk aan de optie van een gezamenlijk startpunt bij iemand die koffie wil schenken, ergens onderweg iets leuks of aantrekkelijks zoals bv een punt met warme chocolmelk, iemand die muziek maakt en misschien zelfs een afsluitend borreltje...
- h. Twee weken nadat de beelden met de warmtecamera zijn gemaakt organiseer je een informatieavond waarin: 1) de beelden worden gedeeld en iemand wat vertelt over hoe de beelden te interpreteren, 2) informatie wordt gegeven over mogelijke isolatiemaatregelen; en (optioneel) 3) een aanbieder iets vertelt over de maatregelen die hij/zij aanbiedt.
- i. Aansluitend kan de aanbieder zelf afspraken maken met bewoners uit je buurt.

## 10. Communicatie

Afhankelijk van de mogelijkheden in jouw buurt zijn er verschillende manieren om de buurt of wijk te informeren over de activiteiten van je initiatief. Door verschillende kanalen te gebruiken kun je meer mensen bereiken. Denk aan:

- Flyeren: een zelfontworpen flyer werkt prima. Soms wil de gemeente helpen met vermenigvuldigen van je flyer.
- Mailgroep: Het kan behulpzaam zijn een lijst aan te leggen met mensen uit je buurt die geïnteresseerd zijn in jouw acties. Houd adressen en deelname aan activiteiten bij.
- Social media zoals Facebook.
- Whatsapp groep: niet iedereen is hiervan gediend....
- Nextdoor: platform dat je in je eigen buurt kunt opzetten.
- Buurkrant.
- Lokaal nieuwsblad.
- Website: Als je werkgroep groter is of misschien wel omgezet is naar een coöperatie is een website natuurlijk een optie.... Is er in je gemeente al een energiecoöperatie met een eigen website, dan biedt deze misschien de mogelijkheid aan te sluiten bij hun site?

## 11. Financiën/subsidies

Er zijn verschillende subsidies beschikbaar voor startende initiatieven.

- **Gemeente:** Kijk altijd eerst naar opties bij jouw gemeente; vraag naar de mogelijkheden bij de betrokken ambtenaar. Voor kleinere bedragen of voor specifieke deelactiviteiten is vaak budget beschikbaar. Bedenk: alle gemeenten hebben een opdracht om aan de slag te gaan met de energietransitie en lokale initiatieven kunnen daar een ondersteunende rol in spelen.

- **Provincie:** zie [provinciale subsidie voor collectieve initiatieven](#). Speciaal voor startende initiatieven heeft de provincie een subsidie beschikbaar die het mogelijk maakt om als bewonersgroep professionele ondersteuning te zoeken en startactiviteiten te financieren. De subsidie heeft als doel een bijdrage te leveren aan het ontstaan van energiecollectieven en lokale projecten op het gebied van besparing en opwekken van lokale energie. Zaken die kunnen worden aangevraagd zijn:
  - Max 5000 voor het oprichten van een energie coöperatie
  - Max 7.500 voor de voorbereiding van energieprojecten
  - Max 10.000 voor het uitvoeren van een concreet project.
- **Landelijk** zijn er ook verschillende opties.... Denk aan
  - [Postcodeloterij buurtfonds](#) voor projecten die bijdragen aan een leefbare buurt, een groenere omgeving, of voor projecten die de buurt socialer en/of creatiever maken. Het buurtproject dient voor een brede groep bewoners toegankelijk te zijn. De aanvrager is een maatschappelijke organisatie zoals een (buurt-) vereniging of (min. 500 tot max. 5.000 €). Voor criteria zie website
  - [LSA buurtbespaarbudget](#) LSA is een vereniging van actieve bewonersgroepen door het hele land die zich inzetten voor hun buurt. In 2022 konden buurtinitiatieven voor het eerst een beroep doen op het BuurtBespaarBudget van LSA dat gericht is op energiebesparing bij buurtgenoten. In het najaar van 2023 zal er opnieuw subsidie aangevraagd kunnen worden. (bijdrage van 500-5000 €). Voor criteria zie website.
  - [VSB-fonds](#) Het VSB-fonds steunt projecten die erop gericht zijn dat iedereen kan meedoen in de samenleving en dat niemand aan de kant hoeft te staan. Onder het thema Mens en Maatschappij staan verschillende interessante subthema's waar je een activiteit kunt ophangen, zoals 'Samen bouwen aan een betere community' en 'Ontmoetingsplekken: Dorps- of buurthuizen' Toetsingscriteria zie website.
  - [NL Doet/Oranjefonds](#): NL Doet vindt jaarlijks in het voorjaar plaats. Aanvragen kun je doen in de periode van november tot januari. Maximaal budget is € 350,-. Zie verder website.